

Jakso 2 tiivistelmä

Keskiaikainen maailmankuva oli voimakkaasti sidoksissa katolisen kirkon oppeihin. Ihmiset uskoivat oppiin viimeisestä tuomiosta. He pyrkivät tekemään hyviä tekoja, jotta pääsisivät paratiisiin eivätkä joutuisi helvettiin. Pyhimysten palvonta oli suosittua.

Keskiajan maailma oli yhteisöllistä. Ihmisen oli tärkeä kuulua perheeseen, kylään ja seurakuntaan. Ihmisen elämänpiiri käsitti lähinnä oman kylän ja ajoittain käynnin markkinoilla. Vain harvalla oli mahdollisuus lähteä pitkälle pyhiinvaellusmatkalle.

Keskiajan ihmisen aikakäsitys oli hatara. Hän eli nykyhetkessä eikä juurikaan miettinyt menneisyyttä tai tulevaisuutta. Päivä rytmittyi auringon nousujen ja laskujen mukaan. Kirkollisia juhlapyyhiä oli kuitenkin paljon, mikä antoi ihmisille levähdystaukoja työstä.

Kirkko oli yleiseurooppalainen organisaatio, ja sen toimet ja käskyt vaikuttivat kaikkialla Länsi-Euroopassa. Katolisella kirkolla oli paljon valtaa. Hengellisen vallan lisäksi kirkon vauraus toi sille taloudellista valtaa. Kirkolla oli myös tuomiovaltaa ja oma tuomioistuin eli kanoninen oikeus.

Kirkko vaikutti voimakkaasti keskiajan kulttuuriin. Taide oli pääosin kirkon piirissä syntyntä. Myös koulutus oli pitkälti kirkon käsissä. Luostarilaitos toimi hengellisten asioiden mietiskelypaikkana, mutta moni sai siellä myös opetusta. Monet uudet keksinnöt ja kulttuurivaikutteet levisivät luostareista ympäröivälle maaseudulle.

Vauraan kirkon ansiosta kirkkoarkkitehtuuri kehittyi keskiajalla. Ensimmäinen suuntaus oli roomalainen tyyli. Sille olivat tyypillisiä rakennusten pyörökaarimuodot, paksut seinät ja pienet ikkunat. Keskiajan loppupuolella goottilaisen suuntauksen kirkoissa oli usein korkea torni ja suipot muodot sekä värikkäistä laseista koostuvat isot ruusuikkunat.

Keskiajan taiteessa käytettiin usein niin sanottua arvoperspektiiviä. Siinä kuvattavan arvoasemaa tai pyhyyttä korostettiin esittämällä hänet muita kookkaampana.

Keskiajalla syntyivät ensimmäiset yliopistot, joiden opettajina toimivat piispalta luvan saaneet oppineet maisterit. Arvostetuin oppiaine oli teologia. Kaikkialla opetuskielenä oli latina, mikä mahdollisti eri puolilta Eurooppaa tulleiden opiskelijoiden opiskelun.

Keskiajalla tiede kehittyi hitaasti, koska vallitseva käsitys oli, että kaikki olennainen tieto oli keksitty jo antiikissa ja löytyi Aristoteleen ajatuksista. Kristityt pitivät Raamattua tärkeimpänä tiedon lähteenä, minkä vuoksi kokeellisen tiedon harjoittamista uuden tiedon löytämiseksi ei pidetty tarpeellisena. Vallalla oli maakeskeinen maailmankuva. Kaiken keskipisteenä oli paikallaan pysyvä maa, jota aurinko, kuu, planeetat ja tähdet kiersivät.

Keskiaikaa on aina renessanssista (1300–1500-luvuilta) asti pidetty pimeänä aikana. Pitkälti tämä johtui siitä, että keskiajasta tiedettiin niin vähän lähteiden niukkuuden vuoksi. Keskiaikaan osui myös muutamia ikäviä asioita, kuten rahataloudesta luontaistalouteen siirtyminen ja musta surma 1300-luvun puolivälissä.

Nykyinen historiantutkimus näkee keskiajan aiempia tutkimuksia valoisampana ja elinvoimaisempana aikakautena. Erityisesti keskiajan loppupuolelle sijoittuu monia positiivisia asioita, kuten rahatalouden uudelleen elpymisen ja tieteen kehityksen mahdollistanut yliopistolaitoksen syntyminen.